

ЕВРОПЕЙСКИ СЪЮЗ

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД

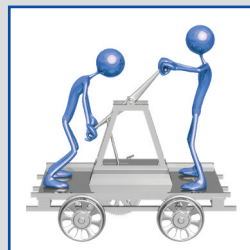

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ
„ГЛАВНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ТРУДА“

МИНИСТЕРСТВО НА ТРУДА И СОЦИАЛНАТА ПОЛИТИКА

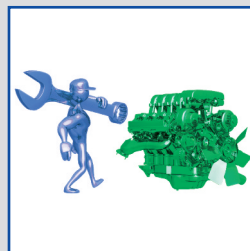
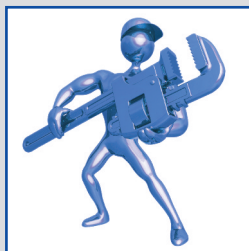
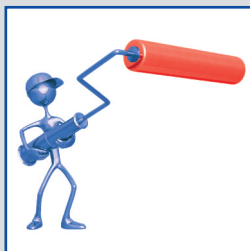
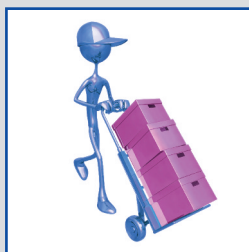
АГЕНЦИЯ ПО ЗАЕТОСТТА

ОПЕРАТИВНА ПРОГРАМА “РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ” 2007 - 2013
“ИНВЕСТИРА ВЪВ ВАШЕТО БЪДЕЩЕ”

ПРОЕКТ BG051PO001– 2.3.01

ПРЕВЕНЦИЯ ЗА БЕЗОПАСНОСТ И ЗДРАВЕ ПРИ РАБОТА

РАБОТА, СИГУРНОСТ, ЖИВОТ

Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“

започна изпълнението на проект „Превенция за безопасност и здраве при работа“. Той е финансиран от Европейския социален фонд /ЕСФ/ чрез Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”, процедура за директно предоставяне на безвъзмездна финансова помощ: BG051PO001-2.3.01. Общата стойност на проекта е 14 925 145, 96 лв. Дейностите са с продължителност четири години - от септември 2009 до септември 2013 г. и ще се осъществяват във всички градове на територията на 28-те области на страната.

Общата цел на „Превенция за безопасност и здраве при работа“ е подобряване на условията на труд, професионалния и здравен статус на работната сила в предприятията на територията на Република България. Специфичните цели на проекта се съдържат в осигуряване на актуална информация за състоянието на условията на труд в страната, управление на професионалните и здравни рискове в предприятията и повишаване на мотивацията за безопасен труд и културата за превенция на рисковете на работното място чрез разпространение на информация и „добри практики“ в тази сфера. Тези проектни цели произтичат пряко от целите на ОП „Развитие на човешките ресурси“

На 3 ноември 1907 г. в “Държавен вестник” е публикуван Указ 132 на княз Фердинанд, с който се утвърждава приетия с пълен консенсус от Народното събрание Закон за инспектората по труда. Поради това 3 ноември се счита за рождена дата на Инспекцията по труда в България.

за подобряване качеството на живот на хората в България чрез инвестиции в човешкия капитал, постигане на високи нива на заетост, повишаване на производителността, достъп до качествено образование и учене през целия живот и засилване на социалното включване.

Целеви групи на проекта

Предвижда се да бъдат обхванати минимум 150 000 лица от всички икономически сектори в страната. През 2012 г. ще бъдат обучени 500 служители с ръководни функции. През 2013 г. с дейностите по различните компоненти ще бъдат обхванати 800 специалисти по БЗР, 3100 работници и служители от 30 предприятия, 1000 лица за обучение по прилагане на “добри практики”, технически правила и ръководни принципи по безопасност и здраве при работа /БЗР/.

След Освобождението през 1878 г. отношенията между работници и работодатели за пръв път се уреждат от българското общо гражданско законодателство с облигационния договор "За наем на работа за потреба на друго" от Закона за задълженията и договорите от 1892 г. Това е първообразът на съвременния трудов договор, който в правните изследвания от 20-те години на миналия век вече се разглежда като "най-разпространения в света договор, в който са определени задълженията между работника и работодателя".

Дейности

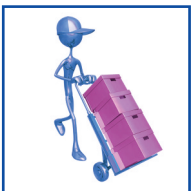
• Провеждане на Национално изследване на условията на труд

Изследването ще обхване всички икономически дейности, съгласно КИД, и ще осигури актуална информация за всички елементи на условията на труд в съответствие с националното законодателство като:

- безопасност и здраве при работа;
- структура на работното време;
- характеристика на организацията на труда;

- заплащане на труда;
- социално сътрудничество;
- почивки, отпуски и свободно време;

- достъп до обучение и информация;

- достъп до здравни услуги;
- баланс „работа – живот“ и др.

Изследването ще проучи, анализира и предостави на работодателите актуална национално представителна информация за състоянието на условията на труд в страната, което ще осигури добра основа за управление на професионалните рискове за здраве и безопасност на работещите на ниво сектор и/или предприятие.

• Изготвяне на Доклад за състоянието на условията на труд в България на база резултатите от изследването

• Провеждане на информационна кампания за представяне на резултатите от националното изследване

• Разработване на Профили по безопасност и здраве при работа по икономически дейности

Икономическите дейности, за които ще се разработват Профилите по безопасност и здраве при работа, ще бъдат определени на въз основа на резултатите от Националното изследване. Профилите по безопасност и здраве при работа ще предоставят актуална информация за състоянието на:

- законодателството по БЗР за икономическата дейност/бранш;
- системата по БЗР;
- механизми, целящи да осигурят спазването на законодателството по БЗР;

• механизми за координация и социално сътрудничество;

• механизми за обучение, информиране и консултиране;

• трудов травматизъм;

• системи за осигуряване и застраховане;

• технически правила, ръководства и др. програми и дейности за насърчване на ЗБУТ;

• други механизми за непрекъснато подобряване на елементите на условията на труд; актуална информация за демографското състояние, професионалното ниво и квалификацията на работната сила, икономически показатели, данни от пазара на труда, здравно състояние и др.

• **Разработване модели на системи за управление на дейността по БЗР по икономически дейности.**

Структурата и елементите на моделите ще съответстват на Методическите указания на МОТ - ILO - OSH 2001 и системите за управление

Със Закона за инспектората по труда от 1907 г. България възприема като начало френския модел на инспекция по труда. В продължение на цяло столетие държавната инспекция по труда съпътства развитието на българското трудово законодателство и е неизменна част от него. На нея се възлагат функциите за упражняване на контрол за спазване на трудовото законодателство и неговото реално прилагане.

OHSAS 18001: 1999, OHSAS 18002: 2002, като се отчитат националните особености и спецификата на рисковете за здраве и безопасност във всяка икономическа дейност. Основни елементи ще бъдат: политика, организация, планиране и изпълнение, оценка и дейности за подобряване.

• **Провеждане на семинари за обучение на експерти и други заинтересовани лица за разработване и въвеждане на моделите на системи за управление на БЗР по икономически дейности**

• **Прилагане на разработените модели на системи в предприятия по икономически дейности**

Дейността по прилагане на разработените модели на системи в предприятията включва:

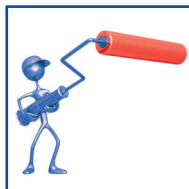
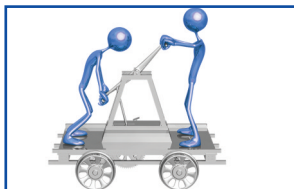
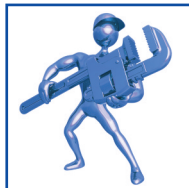
1. *Разработване на политика по БЗР в предприятието;*

2. *Създаване на организация за:*

• разпределяне на правомощията, отговорността и отчетността за разработването, прилагането и функционирането на системата по БЗР;

• определяне на изискванията за компетентност (образование, професионален опит и обучение) по БЗР;

• документиране на системата за управление на БЗР;

- разработване на процедури за осигуряване на комуникация.

3. Планиране и изпълнение:

- преглед на съществуващата система по БЗР;
- планиране, разработване и прилагане на системата;
- определяне на измерими цели, свързани с БЗР;
- мерки за предотвратяване на опасностите;
- управление на промените;
- превенция и действия при извънредни ситуации;
- работа с външни изпълнители и др.

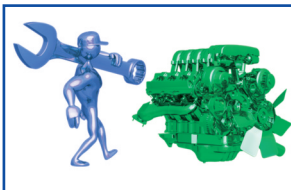
4. Оценка и дейности за подобряване:

- наблюдаване и измерване на резултатите, свързани с БЗР;
- медицинско наблюдение на работниците и служителите;
- одит на системата по БЗР;
- преглед, осъществяван от ръководството на предприятието.

5. Дейности за подобряване:

- превантивни и коригиращи дейности;
- непрекъснато подобряване на елементите на системата за управление на БЗР.

- **Разработване на: Кодекси на „добри практики“; Технически правила, Ръководство с практически правила**

и ръководни принципи по **безопасност и здраве при работа.**

Практическите помагала включват задължителни елементи като: характеристика на предприятие, бранш, отрасъл, вид работа, работно оборудване и т.н.; общи и специфични задължения за осигуряване на ЗБУТ; описание на опасностите и на рисковете; предоставяне на система от основни правила, указания и др. инструменти, разработени на базата на законодателството в областта на безопасните и здравословни условия на труд и на добрите практики за управление на професионалните рискове на равнище предприятие, бранш и отрасъл; компетентности и др.

• **Разработване на практически инструменти за оценка на риска на работното място по икономически дейности**

Дейността по разработване на практически инструменти за оценка на риска (ОР) на работното място включва изготвяне на методики за ОР и софтуерни продукти по всяка методика.

*Инспекцията по труда от първите години на своето съществуване се схваща и утвърждава като държавен гарант на официалната публична изпълнителна власт за спазване на трудовото законодателство. И това е нейната **основна мисия**. Нея проф.Илия Янулов в 1904 г., още преди създаването ѝ, нарича **„душата на социалното законодателство“**.*

• Провеждане на информационна кампания

- семинари за обучение;
- разработване, издаване и разпространение на информационни брошури.

• Информирани и публичност

- Отчетност, вътрешен контрол и наблюдение

Резултати

Изпълнението на проект „**Превенция за безопасност и здраве при работа**” ще окаже надграждащо, устойчиво въздействие върху целевата група в няколко направления:

- ще се осигури добра основа за управление на професионалните рискове за здраве и безопасност на работещите на ниво сектор и/или предприятие;

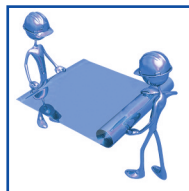
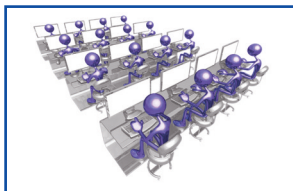
- разработването на превантивни системи за управление на професионалните и здравни рискове в предприятията ще осигури ефективни мерки за намаляване на рисковете на работното място и за защита на всички работещи, особено на работещи в сектори с висок риск и/или значим социален ефект за развитието на обществото и икономиката;

- ще бъдат подпомогнати всички участници в трудовия процес за правилното прилагане на нормите и изискванията на законодателството в областта на безопасните и здравео-

През март 1986 г. е приет новият Кодекс на труда. Той съдържа цялостна правна уредба на контрола за спазване на трудовото законодателство. В Кодекса на труда обстойно са уредени функциите на инспекцията по труда като контролен орган за спазване на трудовото законодателство. За първи път системно са подредени принудителните административни мерки при нарушаване на трудовото законодателство.

словни условия на труд и ще се повиши мотивацията за безопасен труд и културата за превенция на рисковете на работното място.

Реализирането на проекта ще доведе до създаване и укрепване на устойчив административен капацитет в Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда” за ефективно и ефикасно изпълнение на функциите по управление на проекти. Изпълнението на заложените по проекта дейности ще подобри компетентността на служителите от агенцията. Така те ще придобият и необходимия за администрацията опит по усвояване на средствата от ЕСФ. Постигането на целите на проекта ще допринесе за изпълнение на целите, заложените в Стратегията за безопасност и здраве при работа 2008 -2012 г.

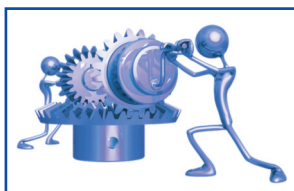

След 10 ноември 1989 г. с изменението на чл.399 от Кодекса на труда цялостният контрол за спазване на трудовото законодателство във всички отрасли и дейности се изземва от професионалните съюзи и се възлага на Главната инспекция по труда при Министерството на труда и социалните грижи.

Рискови браншове

Проектът ще се изпълнява в рискови икономически дейности (браншове) и предприятия, в т.ч. малките и средните предприятия и уязвимите групи работници и служители, което ще допринесе за значително подобряване на условията на труд и намаляване броя на трудовите злополуки и на професионалните болести.

По данни на информационната система за трудовите злополуки на Националния осигурителен институт през 2007 г. средният списъчен брой на осигурените лица е 2 522 140. Най-голям е техният брой в „Преработващата промишленост“ (582 438). Следват „Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството“ (450 215), „Операции с недвижими имоти, наемодателна дейност и бизнес

услуги“ (247 537), „Държавно управление; Задължително обществено осигуряване“ (195 511), „Строителство“ (201 172), „Транспорт, складиране и съобщения“ (165 896). Въпреки отчитаната тенденция към увеличаване на броя на предприятията, които реално изпълняват задълженията си за осигуряване на безопасност и здраве на своите работещи, икономическите и социалните промени пораждат нови предизвикателства, както пред работодателите, така и пред цялата система за осигуряване на безопасност и здраве при работа.

Като високорискови отрасли се очертават добивната промишленост – с показателите за честота и тежест на трудовите злополуки около 6 пъти над средните за страната. Следват секторите на химическата и металургичната промишленост, транспорта. Строителството се утвърждава като икономическата дейност, в която устойчиво нарастват, както общия брой трудови злополуки, така и злополуките с фатален край. През 2007 г. са отчетени 1 302 трудови злополуки в преработващата промишленост, 399 – в икономическа дейност “Строителство”, следват „Транспорт, складиране и съобщения”, – 392, „Търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството” – 361 и “Добивна промишленост” - 257.

ИЗПЪЛНИТЕЛНА АГЕНЦИЯ „ГЛАВНА ИНСПЕКЦИЯ ПО ТРУДА“

КОНТАКТИ

София, бул. “Княз Ал. Дондуков” №3

тел.: 02/ 81 01 722

www.gli.government.bg

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на Оперативна програма “Развитие на човешките ресурси”, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейски социален фонд.
Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Изпълнителна агенция “Главна инспекция по труда” и при никакви обстоятелства не може да се приеме, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Договарящия орган.

Проектът се финансира от Европейския социален фонд и Република България.

Издава се от Изпълнителна агенция “Главна инспекция по труда”, 2009 година, София